

КАДРОВА РОБОТА В ОРГАНАХ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК [159.92:351.74](477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2018.4.10>

НАТАЛЯ ЕДУАРДІВНА МІЛОРАДОВА,

кандидат психологічних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра педагогіки та психології;

 <https://orcid.org/0000-0002-0716-9736>,

e-mail: natasham69@ukr.net

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ СТОСОВНО ПРОФЕСІЇ «СЛІДЧИЙ»

Подано основні підходи щодо побудови концептуальної моделі професійної орієнтації населення стосовно вибору професії «слідчий». Розглянуто основні структурні елементи зазначеної моделі: мету, базові принципи, основні завдання, умови (нормативно-правові, організаційно-методичні, психолого-педагогічні) і фактори (об'єктивні та суб'єктивні), об'єкти і суб'єкти професійної діяльності; методи, форми та засоби її здійснення на кожному етапі стадії професійного самовизначення.

Ключові слова: професійна орієнтація, концептуальна модель, стадія професійного самовизначення, слідчий.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Виходячи зі зростання пріоритетності значення проблеми кадрового забезпечення Національної поліції України висококваліфікованими, компетентними, надійними та конкурентоспроможними фахівцями, набуває актуальності розроблення цілісної системи професійної орієнтації щодо свідомого, мотивованого вибору особою професії правоохоронного профілю. Розуміння нами професійної орієнтації як комплексної науково обґрунтованої системи (соціально-економічних, психолого-педагогічних та медичних) форм, методів і засобів впливу на особистість для оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик людини та суспільних потреб сприяє розгляду особливостей її здійснення на кожному з етапів стадії професійного самовизначення.

Ця стадія професіогенезу правоохоронців охоплює життєвий період із молодшого шкільного віку до ранньої юності та включає три послідовні етапи: первинної оптації (6–10 років), молодший шкільний вік; вторинної оптації (10–14), середній шкільний вік (пубертат); третинної оптації (15–18), старший шкільний вік, рання юність. Довузівська підготовка за

ступенем своєї значущості не уступає періоду фахового навчання. На цьому етапі поряд із гармонійним розвитком особистості на основі виявлення індивідуально значущих рис особистості, всебічною загальноосвітньою та фізичною підготовкою у молоді повинен бути сформований стійкий мотиваційний блок, який базується на глибинному інтересі до обраної професії та бажанні присвятити своє життя служінню й охороні суспільства [1].

Слід зазначити, що особливу увагу привертає етап третинної оптації (15–18), старший шкільний вік, у межах якого здійснюється усвідомлення особистих бажань, свідомий і відповідальний вибір майбутнього професійного шляху через обрання відповідного закладу освіти. Проте не слід недооцінювати етапи первинної та вторинної оптації, у межах яких здійснюються: оволодіння «основними сенсами» людської діяльності та навичками людської поведінки; розвиток певних здібностей, які можуть у подальшому знадобитися в професійній діяльності; розвиток функцій самоконтролю, самоаналізу і планування діяльності; формування уявлення про майбутню професію на підставі усвідомлення особистих інтересів та здібностей або під впливом однолітків. Тому

таку профорієнтаційну роботу необхідно розпочинати ще з початкових класів, закладаючи надійну основу для наступної професійної орієнтації учнів. Від якісного супроводження цього етапу професіогенезу буде залежати в подальшому вектор особистого професійного саморозгортання та самореалізації.

Стан дослідження проблеми

На сьогодні профорієнтаційна робота в поліції здійснюється відповідно до діючих нормативно-правових основ. Однак, проаналізувавши стан організації професійної орієнтації в підрозділах поліції [2], ми дійшли висновку, що у зв'язку зі змінами в підходах до підготовки конкурентоспроможних фахівців в умовах реформування правоохоронної системи в цілому необхідно переглянути організацію цього процесу. Окремі аспекти цієї проблеми останнім часом активно розглядалися в теоретичних та прикладних дослідженнях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як В. Барко, Т. Вайда, С. Ірхіна, А. Клочко, Н. Ляшенко, І. Совгір, О. Цільмак та ін. Але на сьогодні залишаються проблемними певні питання стосовно проведення профорієнтаційних заходів та підбору кадрів саме для проходження служби у підрозділах Національної поліції.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є розробка та обґрунтування моделі профорієнтації та професійного відбору кандидатів на службу в органи досудового розслідування Національної поліції України.

Для досягнення поставленої мети було сформовано такі *завдання*: 1) визначити та описати структурні елементи зазначеної моделі; 2) розкрити особливості взаємозв'язку визначених структурних елементів.

Наукова новизна дослідження

Розроблено та описано концептуальну модель професійної орієнтації населення стосовно професії «слідчий».

Виклад основного матеріалу

Виходячи з аналізу існуючих підходів, ми вважаємо за необхідне розглядати систему професійної орієнтації населення щодо набуття професій поліцейського профілю як таку, що має за *мету* поліпшення якості кадрового забезпечення та підвищення рівня конкурентоспроможності фахівців через здійснення професійного вибору з урахуванням індивідуальних здібностей, інтересів, характеру та мо-

тивації особи на основі стандартизованого методологічного підходу під час скоординованої діяльності суб'єктів профорієнтаційної роботи.

Серед основних підходів до проведення профорієнтаційної діяльності необхідно звернути увагу на: *соціально-економічний підхід*, що передбачає аналіз потреб суспільства в різних професіях, з'ясування їх перспектив у трудових ресурсах. Робота за покликанням забезпечує максимальну віддачу працівника і, відповідно, дає кращий економічний ефект; *психофізіологічний підхід*, що передбачає забезпечення вибору такої професії, яка максимально відповідає психофізіологічним характеристикам людини; *психолого-педагогічний підхід*, що включає виховання в учнів любові до праці, формування інтересу до майбутньої професії; *диференційований підхід*, що передбачає попередню диференціацію учнів за групами залежно від їхніх життєвих і професійних планів і відповідну виховну роботу в цих групах.

Базуючись на тому, що профорієнтаційна діяльність є складним процесом, для якого притаманним є певна структура, зміст і якісні характеристики, для детального його розгляду нами було розроблено модель профорієнтації та професійного відбору кандидатів на службу в органи досудового розслідування Національної поліції України (рис. 1).

Продуктивність запропонованої нами моделі забезпечують сучасні *принципи профорієнтаційної діяльності*: комплексний характер надання профорієнтаційних послуг; систематичність, наступність і послідовність профорієнтаційних заходів на кожному з визначених етапів (початковому, пізнавально-пошуковому, визначальному); доступність інформації стосовно різних професій, можливостей вибору чи зміни професії, форм навчання та працевлаштування; взаємозв'язок всіх визначених суб'єктів профорієнтаційної діяльності у здійсненні заходів, спрямованих на самовизначення молоді; добровільність і безкоштовність отримання профорієнтаційних послуг усіма групами населення на гарантованому державному рівні; виховний характер профорієнтаційної діяльності; усвідомленість і самостійність професійного вибору; узгодження та врахування інтересів, психолого-фізіологічних можливостей особи та суспільства через ринок праці; рівні можливості отримання профорієнтаційних послуг незалежно від місця роботи чи навчання, віку, статі, національності, релігійних переконань.

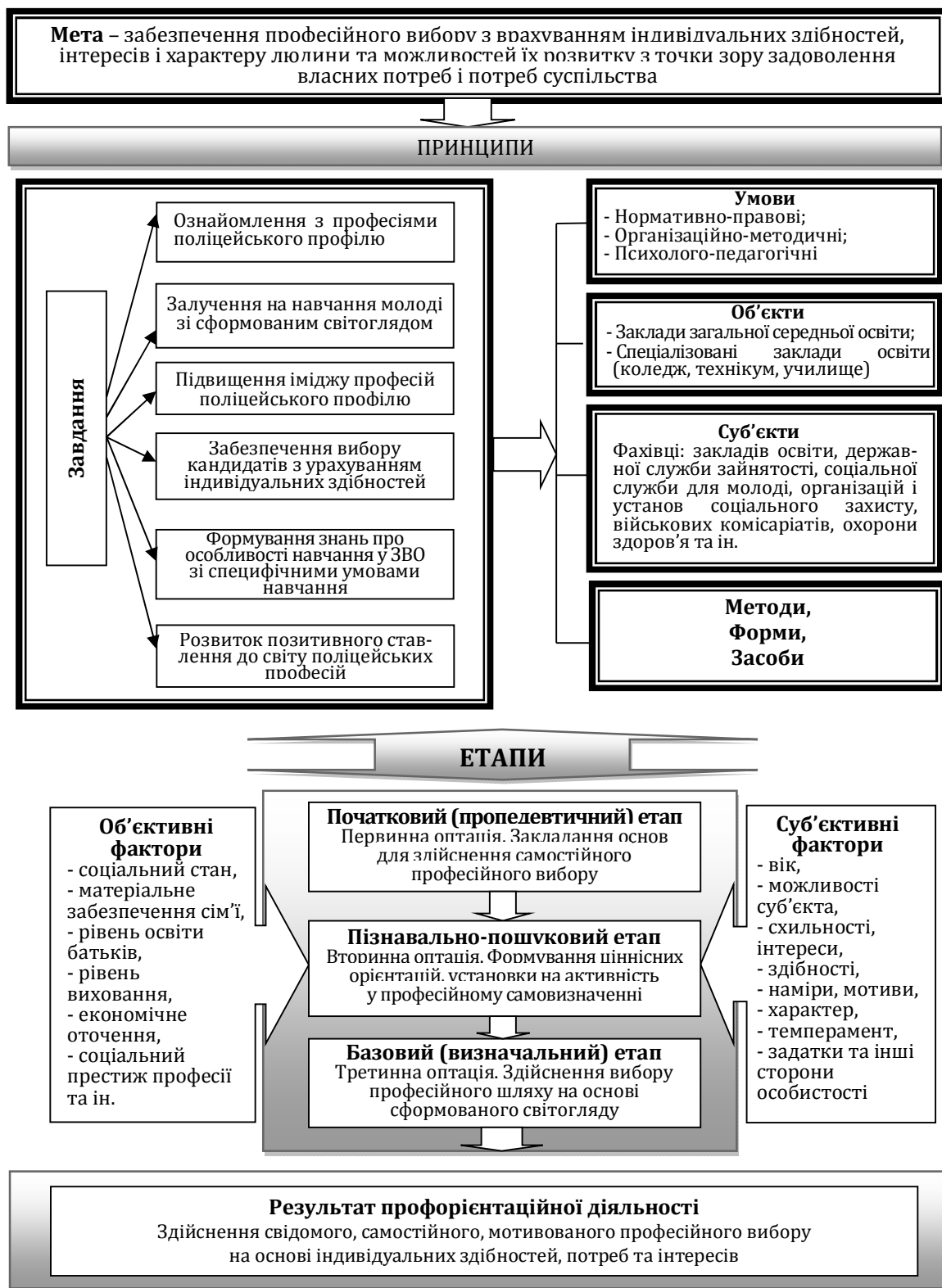

Рисунок 1 – Модель професійної орієнтації населення стосовно професії «слідчий»

Базуючись на визначених принципах та головній меті профорієнтаційної діяльності, основними завданнями в галузі організації системи професійної орієнтації населення щодо набуття професій працівників Національної поліції України є:

1. Ознайомлення об'єктів профорієнтаційної діяльності з професіями поліцейського профілю, їх функціями, завданнями та з правилами вступу у заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання.

2. Залучення до вступу на навчання у ЗВО МВС України та на службу в поліцію вмотивованої молоді зі сформованим світоглядом.

3. Формування в об'єктів профорієнтаційної діяльності знань про особливості навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

4. Розвиток в об'єктів профорієнтаційної діяльності позитивного ставлення до світу поліцейських професій.

5. Підвищення іміджу професій поліцейського профілю.

6. Забезпечення професійного вибору кандидатів на навчання з урахуванням індивідуальних здібностей, інтересів, спрямованості, мотивації й характеру особистості та можливостей їх розвивати.

Досягнення мети, розв'язання поставлених завдань, якість та ефективність профорієнтаційної діяльності базується на врахуванні низки умов та факторів, використанні сучасних методів і форм та залученні конкретних суб'єктів. Крім того, в межах комплексного підходу до здійснення профорієнтації необхідно паралельно працювати як з молоддю, так і з батьками та належним чином спланувати організаційно-методичну складову цієї діяльності як основу її ефективності.

Результативність профорієнтаційної діяльності певною мірою визначається особливістю умов її здійснення. Під «умовою» традиційно розуміють філософську категорію, яка виражає відношення предмета до явищ, що його оточують, без яких він не зможе існувати. У своєму словнику С. Ожегов дає таке визначення поняття «умова»: це «обставина, від якої що-небудь залежить; обстановка, в якій відбувається, здійснюється що-небудь; дані, вимоги, з яких необхідно виходити» [3]. Виходячи з того, що умови – це обставини, особливості реальної дійсності, в яких відбувається або здійснюється що-небудь, нами було виокремлено такі три їх групи: *нормативно-правові, організаційно-методичні, психолого-педагогічні*.

Так, до *нормативно-правових умов* належить існуюча нормативно-правова база, що регламентує профорієнтаційну діяльність взагалі та стосовно вибору професій поліцейського профілю зокрема. Проаналізувавши отримані нами результати анкетування школярів та дослідження фахівців, ми вважаємо доцільним удосконалення нормативно-правового регулювання профорієнтаційної діяльності, а саме створення Єдиної системи професійної орієнтації населення щодо набуття професій поліцейського профілю. В межах цієї системи бажано:

по-перше, приділити більше уваги системності, комплексності та послідовності проведення профорієнтаційних заходів на всіх її етапах; спрямувати активність на проведення профорієнтаційних заходів не тільки на визначальному профорієнтаційному етапі, але й на пізнавально-пошуковому та початковому, створюючи підґрунтя для здійснення остаточного професійного вибору;

по-друге, особливу увагу звернути на допрофільну підготовку молоді, бо саме на цьому етапі здійснюється формування ціннісних орієнтацій, мотивації самопізнання, установок на активність у професійному самовизначенні;

по-третє, доцільно сприяти розширенню кола суб'єктів профорієнтаційної діяльності – крім зазначених суб'єктів, залучати курсантів, викладачів, офіцерів курсової ланки, кураторів навчальних груп ЗВО із специфічними умовами навчання до проведення профорієнтаційних заходів.

Під *організаційно-методичними* умовами ефективного здійснення профорієнтаційної діяльності серед населення щодо вибору професій поліцейського профілю ми розуміємо сукупність специфічних взаємопов'язаних елементів, необхідних для здійснення системного впливу на особистість людини з метою здійснення свідомого вмотивованого вибору зазначених професій. Організаційно-методичні умови значною мірою впливають на ефективність профорієнтаційної діяльності, бо від сукупності об'єктивних можливостей організаційного характеру, особливості взаємодії всіх суб'єктів цього процесу залежить успішне виконання завдань у галузі організації системи професійної орієнтації населення щодо набуття професій працівників Національної поліції України.

До *організаційно-методичних умов* нами віднесено такі:

– підтримка на загальнодержавному рівні відомчої профорієнтаційної діяльності (ректрутингові центри);

– організація максимально сприятливого професійно-освітнього середовища, в якому молода людина буде мати можливість отримати вичерпну інформацію стосовно особливостей різних професій, підготовки та вступу до навчальних закладів та особливостей навчання, наприклад: а) створення в закладах загальної середньої та вищої освіти профорієнтаційних кабінетів для самостійного отримання молоддю людиною інформації щодо обраної професії (бібліотечний фонд, вибірка матеріалів відповідно до запиту, доступ до інтернет-ресурсу); б) створення інтернет-кабінетів з

можливістю отримання інформації стосовно існуючих професій різного напрямку та найбільш затребуваних у конкретному регіоні;

- використання у профорієнтаційній роботі активних та інтерактивних форм та методів;

- розробка методичних матеріалів стосовно особливостей проведення різних профорієнтаційних заходів як групового, так і індивідуального характеру з урахуванням психофізіологічних особливостей кожного віку;

- запровадження соціального партнерства закладу вищої освіти із загальноосвітніми школами, установами середньої професійної освіти, з центрами зайнятості населення та потенційними роботодавцями з питань професійного самовизначення молоді;

- взаємодія між різними органами і підрозділами задля відрегулювання механізму керування профорієнтаційною роботою (кабінети та лабораторії профорієнтації загальноосвітніх шкіл і профтехучилищ; галузеві кабінети профорієнтації та лабораторії професійного добору підприємств та організацій; територіальні міжвідомчі центри профорієнтації та центри зайнятості населення; загальнодержавні органи в особі відділів і комітетів із праці й соціальних питань);

- поєднання зусиль та координація між суб'єктами при плануванні профорієнтаційних заходів у конкретному закладі загальної середньої освіти;

- систематична пропаганда кращого міжнародного та вітчизняного досвіду щодо здійснення профорієнтаційних заходів та можливість обміну досвідом фахівців у межах підвищення кваліфікації, на конференціях та семінарах;

- активне залучення суб'єктів профорієнтаційної діяльності до використання в роботі інноваційних технологій;

- використання форм та методів профорієнтаційної діяльності з урахуванням завдань кожного із визначених етапів та індивідуально-фізіологічних особливостей людини;

- створення системи мотиваторів (стимулів і заохочень) суб'єктів профорієнтаційної діяльності до впровадження творчого та креативного підходу до її здійснення;

- проведення належного інформаційного супроводу професійної орієнтації молоді взагалі та професій поліцейського напрямку зокрема (допомога через ЗМІ; дистанційна профорієнтаційна допомога; розповсюдження інформаційних матеріалів про затребувані в регіоні спеціальності; поширення збірників

статей про професії; організація тематичних інтерв'ю фахівців навчальних закладів, публікація матеріалів про навчальні заклади, в тому числі про поточні події; публікація результатів маркетингових досліджень щодо ситуації в регіоні, галузі; організація консультаційних пунктів для старшокласників і абітурієнтів на виставках і ярмарках освітніх послуг; проведення лекцій, конференцій та круглих столів; інформаційне наповнення сайтів навчальних закладів, у тому числі матеріалами з профорієнтації; інформаційний супровід спільних проектів між навчальними закладами, підприємствами, організаціями; профдіагностика, профконсультація, профагітація;

- проведення моніторингових досліджень потреб молоді, громадян в освітніх послугах як основи для корекції профорієнтаційної діяльності.

Крім зазначених, необхідно звернути увагу на дотримання деяких психолого-педагогічних умов проведення профорієнтаційної діяльності. Під психолого-педагогічними умовами Н. Іпполітова та Н. Стерхова розуміють сукупність взаємопов'язаних між собою можливостей освітнього та матеріально-просторового середовища, які спрямовані на перетворення конкретних характеристик особистості [4, с. 13].

Виходячи з цього, нами було виокремлено низку психолого-педагогічних умов, а саме:

- проведення профорієнтаційних заходів залежно від вікових особливостей розвитку дитини;

- створення невимушеної, творчої обстановки та надання можливості дитині виявити себе та свої здібності;

- активна взаємодія дитини з фахівцями, які проводять профорієнтаційний захід;

- врахування рівня розвитку інтелекту, комунікативних якостей, мотивації та обізнаності під час проведення заходів;

- формування в дітей та їхніх батьків особистої мотивації для підготовки та здійснення свідомого й адекватного професійного вибору;

- створення можливостей для поєднання частково-пошукового методу і методу стимулювання та мотивації до навчально-ної діяльності учнів стосовно отримання інформації відносно існуючих професій;

- інтеграція інноваційних методів профорієнтаційної діяльності з традиційними;

- реалізація герменевтичного підходу в профорієнтації, основою якого є вміння грамотно та самостійно працювати з інформацією та розвивати інтелект;

- застосування у профорієнтаційній діяльності технологій контекстного навчання, які дозволяють сформувавши в дитини цілісне уявлення про структуру майбутньої професійної діяльності;

- оптимальне поєднання репродуктивних та активних профорієнтаційних методів для відтворення соціального контексту майбутньої професійної діяльності;

- використання потенціалу змісту шкільних дисциплін для формування позитивної мотивації для здійснення подальшого професійного вибору професій поліцейського профілю (уроки праці, фізичної культури, мови та літератури, історії та ін.);

- спрямування підготовки фахівців для здійснення профорієнтаційної діяльності на формування ключових компетентностей (особистісної, соціальної та діяльнісної), що входять до складу профорієнтаційної компетентності та забезпечення послідовності її формування;

- забезпечення розуміння всіма учасниками профорієнтаційного процесу важливості профорієнтаційної діяльності стосовно вибору професій поліцейського профілю;

- формування завдань профорієнтаційного характеру на навчальну практику для курсантів ЗВО із специфічними умовами навчання;

- врахування існуючих професійних традицій у конкретному регіоні та родині.

До суб'єктів профорієнтаційної діяльності належать фахівці: закладів освіти, державної служби зайнятості, соціальної служби для молоді, організацій та установ соціального захисту, військових комісаріатів, охорони здоров'я та ін. Крім того, особлива роль у здійсненні профорієнтації стосовно вибору професій поліцейського профілю повинна належати безпосередньо працівникам різних підрозділів поліції, закладів освіти із специфічними умовами навчання та курсантам, які там навчаються.

Об'єктом системи профорієнтації в підрозділі Національної поліції є молодь, яка навчається в закладах загальної середньої освіти та спеціалізованих закладах освіти (коледжах, технікумах, училищах), зайняте у виробництві чи сільському господарстві населення, військовослужбовці, інші категорії громадян України, які відповідають умовам прийому на службу та навчання.

Запорукою ефективності профорієнтаційної діяльності є використання сучасних різноманітних методів і форм. Термін «метод» означає шлях, спосіб просування до істини, до очікуваного результату. Науковці під метода-

ми профорієнтаційної роботи розуміють способи спільної діяльності фахівця й учнів, що забезпечують підготовку молоді до усвідомленого професійного самовизначення. Так, Є. Клімов, Н. Пряжников та інші виокремлюють такі методи профорієнтаційної діяльності: а) інформаційно-довідкові та просвітницькі; б) діагностичні; в) морально-емоційної підтримки; г) активізації професійного самовизначення; г) надання допомоги у конкретному виборі та прийнятті рішення щодо вибору професії [5; 6].

Трохи інший підхід до класифікації методів профорієнтаційної діяльності демонструє А. Карасова, виокремлюючи: а) методи ознайомлюючої профорієнтації; б) методи профорієнтаційної роботи, що активізують діяльність учнів до профорієнтації на підготовчому етапі вибору майбутньої професії; в) методи вивчення особистості учнів з метою їхнього професійного орієнтування [7].

Аналізуючи ці підходи, бачимо, що основною метою застосування зазначених методів є:

- по-перше, надання інформації стосовно існуючого сучасного загально-професійного середовища, особливостей різних професій та професійних вимог, можливостей їх отримання та умов навчання у закладах вищої освіти;

- по-друге, вивчення нахилів, здібностей, мотивації молоді та морально-емоційна підтримка особистості у здійсненні свідомого професійного вибору.

Ефективність реалізації головних профорієнтаційних завдань певною мірою залежатиме від обраних форм діяльності. Так, формою профорієнтаційної роботи є певний спосіб взаємодії профконсультанта і суб'єкта професійного самовизначення, що заздалегідь визначений порядком, місцем та організаційною процедурою проведення. Вибір форми залежить від складу і кількості осіб, місця проведення і тривалості роботи. Згідно з цими характеристиками форми профорієнтаційної роботи поділяються на загальні (індивідуальні; групові; колективні; класні і позакласні; шкільні й позашкільні) та специфічні (за тривалістю (разові, короткострокові, середньотривалі, довготривалі); за напрямом допомоги (учні, батьки, вчителі); за змістом допомоги (інформаційні, діагностичні, формувальні).

Більшим ефектом впливу на молодь відзначаються методи, що характеризуються зовнішніми формами прояву: словесні (бесіда, дискусія, розповідь, тренінг, диспут, інструктаж), наочні (самостійне спостереження, ілюстрація, демонстрація), практичні (метод проекту, метод вправ, лабораторний метод, навчально-виробнича праця).

Досліджуючи процес розгортання проф-орієнтаційної діяльності, необхідно звернути увагу на низку факторів, що впливають на її результативність. Серед них необхідно виокремити: відповідність індивідуальних характеристик людини вимогам діяльності; ринковий попит на фахівців обраної професії та організація підготовки фахівців з урахуванням особливостей обраного виду діяльності.

На розумінні змісту терміна «фактор» як рушійної сили будь-якого процесу базується виокремлення двох груп факторів, що утворюють зміст проф-орієнтаційної діяльності, – об'єктивних та суб'єктивних. До об'єктивних факторів відносять соціальний стан, матеріальне забезпечення сім'ї, рівень освіти батьків, виховання, економічне оточення, соціальний престиж професії тощо. До суб'єктивних факторів відносять: вік, можливості суб'єкта, схильності, інтереси, здібності, наміри, мотиви, характер, темперамент, задатки та інші сторони особистості [8, с. 57].

Об'єктивні фактори можна розглядати через призму макро- та мікрорівнів. Так, до факторів макрорівня необхідно віднести: існуючу соціальну структуру суспільства, соціальну суспільну стратифікацію і роль у цих механізмах освіти [9], соціальний престиж професії та ін. На сьогодні на тлі підвищення рівня суспільного запиту на висококваліфікованих фахівців поліцейських професій та реформування системи в цілому спостерігається зростання престижності професії поліцейського в цілому. Зміни на ринку праці у цій сфері проходять під впливом упровадження новітніх технологій, зростання рівня матеріально-технічного забезпечення та позитивних змін у ставленні населення до поліції в цілому.

До факторів мікрорівня можна віднести: соціальний стан, матеріальне забезпечення сім'ї, рівень освіти батьків, особливості виховання, економічне оточення та соціальні відносини в референтній групі, вплив вибору однокласників і друзів. На жаль, достатньо часто вибір майбутнього шляху здійснюється саме під впливом цих факторів, що може призвести в подальшому до усвідомлення людиною на вузівській стадії професіогенезу необхідності кардинальної зміни професійного вектора,

тобто переосмислення особистого професіогенетичного сценарію.

Суб'єктивні фактори можна звести до: внутрішніх, які, у свою чергу, поділяються на біологічні (тобто ті, що пов'язані з біологічною сутністю людини, станом її здоров'я, спадковістю тощо) та психологічні (стосуються внутрішніх психічних реакцій і процесів суб'єкта).

Первинними є саме біологічні фактори, оскільки вони у значній мірі є передумовами подальшого особистого та професійного саморозгортання людини. До таких факторів можна зарахувати: вік, стать, психофізичні особливості дитини (тип темпераменту, домінуючу репрезентативну систему, психотип та акцентуації характеру тощо). Психологічні фактори стосуються внутрішніх психічних механізмів людини, в тому числі майбутнього працівника поліції. До такого роду факторів належать, зокрема, рівень правосвідомості, мотивація до професійної діяльності, а також психологічні механізми і реакції. Наприклад, до останніх слід зарахувати механізми ідентифікації, емпатії, егоцентризму, спостереження за поведінкою інших суб'єктів, ефектів соціальної перцепції, що сприяє закладанню основ подальшого професійного самовизначення.

Залежно від етапу, на якому здійснюється проф-орієнтаційна діяльність (первинна, вторинна, третинна оптація), застосовується комплекс відповідних методів і форм, що поступово приводить до позитивних результатів – професійного вибору.

Висновок

Таким чином, збалансованість всіх елементів та процесів розглянутої моделі проф-орієнтаційної діяльності стосовно вибору професії «слідчий», формулювання завдань адекватно до вимог; підбір методів та форм проф-орієнтаційної діяльності згідно з існуючими умовами і факторами та їх застосування суб'єктами відповідно до індивідуально-психологічних характеристик зазначених об'єктів сприяє здійсненню молодою людиною свідомого, самостійного, мотивованого професійного вибору на основі індивідуальних здібностей, потреб та інтересів.

Список бібліографічних посилань

1. Бутенко Ю. В., Мілорадова Н. Е. Довузівська підготовка – етап професійного становлення сучасного працівника ОВС. *Право і Безпека*. 2005. Т. 4, № 6. С. 174–176.
2. Мілорадова Н. Е. Проблемні питання проф-орієнтації та професійного відбору кандидатів на службу в органи Національної поліції України. *Право і безпека = Право и безопасность = Law and Safety*. 2018. № 3 (70). С. 27–34. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2018.3.04>.
3. Ожегов С. И. Словарь русского языка / под ред. Н. Ю. Шведовой. М. : Рус. яз., 1990. С. 729.

4. Ипполитова Н., Стерхова Н. Анализ понятия «педагогические условия»: сущность, классификация. *General and Professional Education*. 2012. Iss. 1. P. 8–14. URL: http://genproedu.com/paper/2012-01/full_008-014.pdf (дата звернення: 21.12.2018).
5. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. Ростов н/Д. : Феникс, 1996. 512 с.
6. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение. М. ; Воронеж : Изд-во Ин-та практ. психологии, 1996. 256 с.
7. Активизирующие методы в профориентационной работе / сост. А. В. Карасева ; Алтай. краев. центр профориентации молодежи и психол. поддержки населения. Барнаул, 2007. 116 с.
8. Кон И. С. Психология старшеклассника. М. : Просвещение, 1980. 192 с.
9. Мачуська І. М. Основні чинники професійного самовизначення старшокласників. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17, кн. 1. С. 474–482. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2013_17\(1\)_54](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2013_17(1)_54) (дата звернення: 21.12.2018).

Надійшла до редакції 23.12.2018

МИЛОРАДОВА Н. Э. КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ В ОТНОШЕНИИ ПРОФЕССИИ «СЛЕДОВАТЕЛЬ»

Представлены основные подходы к построению концептуальной модели профессиональной ориентации населения относительно выбора профессии «следователь». Рассмотрены основные структурные элементы указанной модели: цель, базовые принципы, основные задачи, условия (нормативно-правовые, организационно-методические, психолого-педагогические) и факторы (объективные и субъективные), объекты и субъекты профориентационной деятельности; методы, формы и способы её осуществления на каждом этапе стадии профессионального самоопределения.

Ключевые слова: профессиональная ориентация, концептуальная модель, стадия профессионального самоопределения, следователь.

MILORADOVA N. E. CONCEPTUAL MODEL OF PROFESSIONAL ORIENTATION OF THE POPULATION IN REGARD TO THE PROFESSION OF AN “INVESTIGATOR”

The main approaches to constructing a conceptual model of professional orientation of the population regarding the choice of an investigator’s profession have been provided. It has been noted that the productivity of the offered model is provided by modern principles and approaches of career guidance. Among the main approaches the author has defined: socio-economic, psycho-physiological, psycho-pedagogical and differentiated approaches.

The main structural elements of the given model have been studied: the purpose, basic principles, main tasks, conditions (regulatory, organizational and methodical, psychological and pedagogical) and factors (objective and subjective), objects and subjects of vocational guidance; methods, forms and means of its implementation at each stage of the phase of professional personal identity.

It has been emphasized that a special role in exercising the career guidance regarding the selection of police professions should be directly attributed to employees of various police departments, educational institutions with specific learning conditions and the cadets who study there.

It has been noted that depending on the stage, when the professional orientation activity is carried out (primary, secondary, tertiary), a complex of appropriate methods and forms is used that gradually leads to the young person’s realization of conscious, independent, motivated professional choice on the basis of individual abilities, needs and interests.

It has been emphasized that the balance of all elements and processes of the indicated conceptual model is the basis for achieving optimal results at each stage of professional personal identity.

Keywords: professional orientation, conceptual model, stage of professional personal identity, an investigator.